

התבוננות

בשנת החירה

חמשת כללי הזהב

אשר בו מראש, וזההיר לנו: חנך לנער על פי דרכו - לא בציווי לבד רק בחינוך, וחינוך על פי דרכו של כל אחד ואחד.

דוגמה מעשית:

במקום לתת לכל התלמידים אותה משימה בית, המחנך מכין שלוש רמות: למתקשים - חזרה פשוטה, לממוצעים - תרגיל רגיל, למצטיינים - העמקה. גם התלמיד הכי חלש מרגיש שהוא מצליח, וגם המצטיין לא מתייאש מחוסר אתגר.

ב. דבר בגובה עיניים - הרכן את

עצמן לתלמיד.

חובה להרכין את עצמנו לתלמיד, להתחבר ולדבר אליו כלשוננו. "כל נפש ילד ישראל אוצר של קדושה הוא, רק שצריכים לדעת איך לפעול בו... אישיותו של הילד הישראלי... הלא אישיות ישראלית!"

"וצריכים אנו להחיש להרכין את עצמנו לאישיותו, לאחוז אותו ולפעול בו לקדושה טרם יתהפך לנו לאויב. אם משה רבנו, כל הנביאים וכל הצדיקים הרכינו את עצמם מגודל מדרגת צדקתם אלינו... צריכים אנו להרכין את עצמנו אליו ולדבר כלשוננו."

דוגמה מעשית:

תלמיד מתקשה בלימוד - במקום לומר "תתרכז יותר!", המחנך שואל: "איך הכי טוב לך ללמוד? עם חברותא? בשקט? עם דוגמאות?" ומתאים את השיעור לדרך הלימוד שלו. יש להשתמש במונחים שלו כדי להסביר רעיונות תורניים.

ג. תן לנער עצמאות - הוא

המחנך של עצמו

"העיקר הוא להכניס בלבו דעה זו: שידע שהוא - הנער בעצמו - הוא עיקר המחנך. לא קטן ונער הוא, רק נצר מטע ה' בכרם ישראל הוא, ועליו הטיל ה' חובה זו לגדל ולחנך את נצר זה, את עצמו לעץ גדול עץ החיים."

ה. קנה את לב התלמיד -

רוממות ושמחה

"הגמרא אומרת: 'רבה, קודם שפתח לפני הרבן, אמר מילתא בדביחותא ובדחו רבן, לבסוף ישב באימתא ופתח בשמעתא'. את המילתא בדביחותא אמר מקדם כדי שיהיו בשמחה, כי אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה."

"ולדורנו מרמזת הגמרא עוד דרך להרב והמלמד: שכדי לרפא את פצע ההתרחקות שנעשה בין התלמיד למלמד, צריך המלמד להשתדל לקנות את לב התלמיד ולשוב ולקרבו אליו. והשמחה היא אחת מעיקרי האמצעים לקנותו - נפש הילד והנער אינה סובלת את העצבות."

"הוכח לחכם ויאהבך"

"מה מאוד מאיר לנו השל"ה זצ"ל בדרכנו בעניני חינוך דורנו, באומרו על הפסוק: 'אל תוכח לץ פן ישנאך, הוכח לחכם ויאהבך'. כשבאת להוכיח את זולתך לא תזלזלוהו ולא תחרפהו לאמר 'לץ אתה', כי בזה ישנאך ולא ישמע לך. רק 'הוכח לחכם' - אמור לו: 'הלא חכם אתה, ולמה תעשה כה?' ויאהבך וישמע לך."

חיזוק המידות הטובות

"צריך המלמד והאב לחפש אחר איזו מידה טובה שיש בתלמיד ולשבחו בה ולחזקו לאמר: 'ממה כושר ויכולת של גדלות בתורה ועבודה עומדת לך למטרה! ואם רק תעבוד, תגיע אליהן'. אבל בשכל דעת יעשה האב והמלמד, באופן שלא יביא התלמיד לגאווה והתרשלות על ידי זה."

המסקנה: זה אפשרי!

הדרך נתונה בידינו. העקרונות ברורים. הכלים מוכנים.

אל לנו לוותר על אף ילד יהודי. אל לנו להשלים עם "המצאיאות". כל אחד הוא יחיד וכל אחד הוא גדול מאוד.

זו לא דמיונות - זה חובת השעה. זו האחריות שהטיל עלינו הקב"ה כשהפקיד בידינו את נצרי מטע ה'.

בעזרת השם, השנה נזכה להגשים: "לא ידח ממנו נדח".

"והוא האב והמלמד הוא רק המורה אשר יורוהו איך יחנך הוא את עצמו ומה דבר ה', כמו מי שבא לשאול שאלה בעניני איסור והיתר - שהדיין הוא רק המורה אשר יורוהו מה כשר, אבל עיקר העושה הוא בעל הבית בביתו."

התוצאה: כאשר יתגדל בדעה זו לא יראה את אביו ומלמדו לעריך ומושל זר שרוצה למשוך עליו, אלא יכיר טובה לאלו שעוזרים לו ומקלים את עבודתו.

דוגמה מעשית:

המחנך אומר: "אתה אחראי על הצמיחה שלך בתורה. איך תרצה לארגן את הלימוד הזה? מתי הכי נוח לך? איזה חלק תתחיל?" כך התלמיד מרגיש שהוא מחליט ולא שמכריחים אותו.

ד. עבוד עם עולם הרגשות.

במקום לעבוד עם השכל בלבד, צריכים לעבוד עם הלב - לעורר, להתפעל, להתלהב.

"הלא אמרנו שלא רק שכלו, רק גם ישות הרגשותיו, התפעלותיו ואף התלהבותיו מתקדמות לצאת קודם זמן להיות לאיש עצמאי, להתרגש ולהתלהב מיפוי המדומה של שטויות העולם."

"ואם לא נקדים אנו לעורר את נפשו שתתרגש מכל מצווה ותתפעל מן התורה ואור ה', לא נפעול מאומה חס ושלום."

דרך החסידות

"לכן אם רוצים לקשר את הילד ולחנכו ש'גם כי יזקין לא יסור ממנה', ולא מפני שמצוים אותו בלבד יעשה רק מפני שנפשו תדחקה לעשות - אז אסור לנו להמתין, רק צריכים לחנכו בדרכי החסידות האמתית עוד מקטנותו."

דוגמה מעשית:

במקום רק להסביר את החוקים - המחנך מכין חוויה: לפני תפילה - לא רק "עמדו לתפילה" אלא "עכשיו אנחנו הולכים לדבר עם מלך מלכי המלכים - איך מרגישים לפני זה?" לפני הלימוד - עכשיו יש לנו זכות להתחבר עם הקב"ה נותן התורה, והשערים נפתחים לפני כל אחד ואחד.

בחג הסוכות, בונה כל משפחה את הסוכה שלה, כשכל אחד מקים אותה קצת אחרת: יש מי שבונה סוכה גדולה ומרווחת, יש מי שבונה סוכה קטנה ואינטימית. יש מי שמקפיד על כל פרט בהדר ובנוי, ויש מי שבונה בפשטות. יש מי שמעטר בפאר רב, ויש מי שמסתפק בסכך בלבד.

והקב"ה אוהב את כל הסוכות!

כל סוכה כשרה כל עוד היא עומדת בתנאי היסוד - שלושה דפנות וסכך כשר. אבל האופן שבו כל אחד מגשים את המצוה - שונה ומותאם.

כך גם בחינוך: יש עקרונות יסוד שאסור לוותר עליהם, אבל הדרך להגיע לכל ילד - שונה. כשם שהסוכה צריכה להיות מותאמת למשפחה שגרה בה, כך גם החינוך צריך להיות מותאם לילד שמקבל אותו.

האדמו"ר מפאסצ'נה זי"ע הי"ד, שהיה אומן פדגוג בדורו, כבר הבין זאת עוד לפני דורנו, וכתב במאמרו המופלא "שיח עם המלמדים ואבות הבנים" בספר חובת התלמידים" דרך ברורה ומועשית - כיצד להגיע לכל נער ונער, כך שלא ידח ממנו נדח.

הדרך כבר נכתבה. נותר לנו רק ליישם אותה.

הנה תוכן דבריו בחמישה עקרונות מעשיים:

חמשת כללי זהב מעשיים בחינוך

א. חנוך "על פי דרכו" של כל אחד פעם היה אפשר לחנך באופן כללי, לא באופן פרטי. אך היום חובה שיהיה החינוך על פי דרכו.

וכך כותב:

"מלפנים כל מדרין ואב היה יכול לחנך את ילדי ישראל... מפני שהילד בקטנותו אף בנעורו נפש נקיה היה... לא כן עתה, שישותו של הילד ועצמותו מתקדמת להתגביל בלא עתו... בני דורנו שהיו מכושרים להיות יהודים נאמנים יצאו ואינם, נהפכו עלינו לאויבים."

"וזאת ראה שלמה המלך בחכמת ה' "

אסטרטגיה למערכות חינוך

ליווי מוסדות לשינוי מערכתי - למנהלים ומנהיגי חינוך
ייעוץ וליווי אסטרטגי חינוכי ע"י המחנך המומחה הרב אלחנן רייזמן

תכנית ליווי שנתית רציפה לבניית תשתית ארגונית איתנה

מרכיבי התכנית:

- אסטרטגיה מותאמת - בניית חזון ותכנית עבודה
- בניית מערכות חינוך
- כלים ניהוליים מוכחים
- מבנה ארגוני מסונכרן - כל גורם פועל בתיאום
- ליווי מנהלים אישי
- הטמעת גישת האירה מהמיפוי ועד לפתרון

תהליך העבודה:

- אבחון מערכתי מקיף
- עיצוב אסטרטגיה וכיווני פעולה
- הטמעת מבנה ותהליכי עבודה
- ליווי אישי למנהל ולצוות
- מדידה והערכה מתמשכות

לפרטים: 053-3101081 '79 m025667066@gmail.com

האירה אור לכל אחד

פתרונות ישימים למערכות החינוך

המהפכה החינוכית

גישת האירה נולדה מתוך אמונה עמוקה: כל תלמיד הוא עולם מלא של אפשרויות. במשך למעלה מ-20 שנה פיתחנו גישה חינוכית-טיפולית ייחודית המגשרת בין עולם החינוך לעולם הטיפול.

המציאות שאי אפשר להתעלם ממנה

- 23% מהתלמידים חווים נתק משמעותי בשלב כלשהו
- 1 מכל 5 תלמידים מתמודדים עם אתגרים רגשיים
- 67% מהמחנכים חסרים כלים להתמודדות
- התוצאות שלנו
- ✓ 75% שיפור בתפקוד לימודי וחברתי
- ✓ 80% עלייה בתחושת המסוגלות
- ✓ 90% הצלה מנשירה גלויה וסמויה

בניית הנפש - היסוד של החינוך

המטרה שלנו ללמד תורה בנפש בריאה?

גישת האירה מאמינה שבניית הנפש היא השלב הראשון והחיוני. כשהנפש בנויה כראוי, החניך פתוח ללמידה וצמיחה באופן טבעי ומחובר באמת לתורה ומצוות.

העקרונות המנחים:

- נפש בריאה שואפת מטבעה לצמיחה
- כל תלמיד הוא יחיד - לא מוותרים עליו
- המחנך הוא מנהיג רגשי
- הקשר האישי הוא הערוץ העיקרי להשפעה
- "רואים את הנפש תחילה, ואז רואים פירות בתלמידים"

דוד האירה

יש פתרון!

ביום ראשון בפרשת האזינו הגיע אלי מתפלל יקר בבית המדרש בעקבות מה שכתבתי על הנושרים בגליון בפרשת וילך, ושאל אותי: "למה אתה צריך להכאיב אותנו עם מאמר על הנדחים? נכון, המצב ידוע, אבל האם יש לך פתרון? גם מהכיתה שלי יש נושרים - זו המציאות ואין מה לעשות".

התשובה: זאת לא גזירה!

התשובה האמיתית היא שזאת לא גזירה. זכיתי להיות מנהל חינוכי בקהילה, וכשנכנסתי לנהל את התלמוד תורה, נאמר לי על ידי המנהל הקודם: "חבל על ההשקעה - בסוף הרבה נושרים".

ואז אמרתי לעצמי ולכולם: "ננסה אחרת!"

הקמתי בס"ד במסגרת זו מערכת חינוכית ייחודית שלא ידח ממנה נדח - שכל אחד מקבל בדיוק מה שהוא צריך, שרואים את הטוב בכל אחד, ומשקיעים בכל אחד את כל הכוחות כדי שיתעלה. מתוך הפתרונות שפותחו ונוסו, במשך חמש עשרה שנה, התפתח ארגון וגישת "האירה".

הגיע הזמן לעצור את הנשירה. הגיע הזמן לגרום שכל ילד יהודי שנכנס לת"ת עם שמחה בעת גזית שערות ראשו והשארית פיאזות בלחיו, יישאר עם אותה שמחה לכל החיים.

ועל כולנו החובה להתפלל את תפילת האמהות הצדקניות המתחננות: "זכנו לגדל בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות".

הלקח מארבעת המינים

השאלה היא למה דווקא בחג הסוכות בו אנו מצווים על השמחה, עלינו לדבר על נושא כאוב זה? אלא שדווקא בחג הסוכות אנו לומדים את הלקח החשוב ביותר:

ארבעת המינים - כל אחד שונה, אבל כולם חיוניים. האתרוג, הלולב, ההדס והערבה - כל אחד עם ריח וטעם שונים, מייצג סוג אחר של יהודי. אך המצוה היא לקחת את כולם ביחד, ללא אחד מהם - המצוה אינה שלמה. חז"ל לימדונו שהערבה, שאין לה לא טעם ולא ריח, מייצגת את אלו שנראים כ"חלשים יותר" - אך בלעדיהם אין מצוה כלל! אם נשאיר ילד אחד מאחור, אם נוותר על נער אחד - הסוכה שלנו, הקהילה שלנו, העם שלנו - חסרים. כשם שאי אפשר לקיים מצוות ארבעת המינים בלי הערבה, כך אי אפשר לבנות דור שלם כשאנחנו משאירים נדחים מאחור.

יצאה מאזור הנוחות

ישנם פתרונות רבים להגיע לכל אחד - צריך רק לצאת מאזור הנוחות. חודש תשרי הוא חודש של שינויים: מתחילים עם ההכנה של חודש אלול, ראש השנה - יום קדוש, ואז מגיע סוכות שבו כל אחד יוצא מאזור הנוחות שלו. נמצא שכשיצאנו מאזור הנוחות, מוצאים פתרונות להכלל בסוכות כל אחד הופך למומחה בבניית סוכה, מעמיק בהבנת ארבעת המינים, רוקד בשמחת בית השואבה, עושה דברים לא שגרתיים שלא עושה ביום יום. וזה מגיע אחרי חשבון הנפש של כל אחד - ואז יוצאים, מתנעים, ומגיעים לאחר מכן לשמחת תורה ול"אתה הראת לדעת".

פתרונות מעשיים

בגליון זה נביא פתרונות מעשיים כיצד אפשר להגיע לכל אחד ואחד ללא יוצא מן הכלל. כיצד נוכל לגרום לכל אב ואם, סבא וסבתא, שהכמיהה שלהם לבנים ובני בנים עוסקים בתורה ומצוות - תתקיים במלואה. כן, אנחנו מדברים גם אליך וגם לשכניך, שכן בדורנו כל אחד זקוק לברכה כדי שיזכה לראות דורות ישרים ומבורכים, בעזרת ה'.

חג שמח

פרב אלחנן רייזמן

לב הבחור

מערך 'משפיעים אישיים' לבחורי ישיבות

103

שנים גורליות - זמן של בניין האישיות

כעת התחילה שנה חדשה בעולם הישיבות. הבחורים נמצאים בשנות גורליות בהן כל אחד בונה את בניין נפשו וקניינו הרוחניים לכל החיים. בחור בעת כניסתו לישיבה עדיין צעיר, וביציאתו הוא מתבגר המוכן לבנות בית נאמן בישראל.

בחורי חו"ל בארץ ישראל

כל בחור ובפרט אלפי בחורים אשר זוכים לעלות מרחבי תבל אל ארץ ישראל לזכות בתורת ארץ ישראל, שהיא תורה שיש בה חיים ותורה עם קדושת ארץ ישראל.

הצורך בליווי ותמיכה:

בחורים רבים נמצאים רחוק מהבית החם והנעים, והם זקוקים ל"משפיע פרטי" - אדם שיהיה קרוב ללבם:

- אוזן קשבת - משהו שיהיה בשבילו בכל עת
- כתובת קבועה - כשנתקל בקשיים או רחוק מהבית
- אווירה ביתית שמזכירה את הבית
- קשר אישי מועיל ומשפיע ובונה חיים.

"משפיע אישי" מבית האירה

ארגון "לב הבחור" מאגד בתוכו אנשי חינוך מומחים שיש להם לב מבין ותכונות ייחודיות.

תוכנית ייחודית לכל בחור - היעד הוא להבין את הבחור ולתת לו בדיק מה שהוא צריך:

1. ליווי רגשי ואישי

- שעת איכות אמיתית. טיפול רגשי עמוק. נוכחות בזמן הנכון

2. ליווי לימודי - חונך/חברותא

- חונך מומחה עם תוכנית מדויקת. אבחון וניטור צרכים. פתרונות לקשיי קריאה וריכוז.

3. משפיע רוחני

- דמות רוחנית להתחברות. מקום להביע לבטים. השפעה והדרכה בעבודת ה'

4. פתרונות מקצועיים

- מומחים לקשיי למידה. טיפול רגשי מקצועי. הפנייה והכוונה לאנשי מקצוע

5. ליווי חברתי

- עזרה בקשר עם חברים. חיבור לצוות הישיבה. "איוורור" וחוויות

שיתוף פעולה מלא

- קשר שוטף עם המשגיחים והצוות
- הדרכה צמודה להורים
- מעקב על התקדמות הבחור
- אחריות מלאה לאורך כל השנה

להתאמת משפיע אישי:

הרב שלום רוטנר | 053-3120261 | shrutner@gmail.com

לב הילד

מרכז 'קידום אישי' בתלמודי תורה

רקע ואתגר

מערכת החינוך מתמודדת עם אתגרים ייחודיים:

- תלמידים מתמודדים לימודית ורגשית
- מצבי סיכון סמויים - תלמידים נוכחים פיזית אך מנותקים
- כיתות צפופות ומחנכים שזקוקים לכלים
- הורים מבולבלים שמחפשים כתובת

העובדה: הצלחה בלימודים תלויה קודם כל בחוסן רגשי ובקשר אישי. ילד שלא מקבל מענה רגשי - מתקשה למצות את הפוטנציאל שלו.

מהות התוכנית

לב הילד - תוכנית חינוכית-טיפולית מבית האירה, שמופעלת בתוך המוסד החינוכי.

החזון: לאתר כל תלמיד מתמודד או בסיכון, ולבנות עבורו תוכנית קידום אישית - לימודית, רגשית וחברתית - כשהמחנך הוא הדמות המובילה.

הייחודיות: במקום לשלוח את הילד למסגרות חיצוניות, אנו מביאים את המענה כולו פנימה - אל תוך בית הספר. המחנך נשאר הדמות המרכזית.

מטרות התוכנית

- איתור וזיהוי מוקדם של תלמידים מתמודדים
- בניית תוכניות קידום אישיות וקבוצתיות
- חיזוק תחושת השייכות והביטחון
- מניעת נשירה סמויה וגלויה
- מתן כלים למחנכים
- חיבור הורים-צוות-ילד

בהובלת הרב מנחם רוט | עם מוניטין וניסיון עשיר

פ'ל' 050-4150217

שיטת

"הסמכות הרגשית"

גישת סמכות מוכחת, מהיסודות התורניים עד היישום המעשי

תכנית מקצועית משנה תפיסה

ע"י המחנך הנודע הרב אלחנן רייזמן

היסודות לחינוך אפקטיבי:

קשר חינוכי משמעותי - "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם"

זיהוי מוקדם - כלים לאיתור מצוקות רגשיות לפני המשבר

הובלה רגשית - שילוב חינוך וטיפול על פי חז"ל

בניית סמכות מתוך אהבה - "קחם בדברים"

העצמה ולא השפלה - גישת תורנית חסידית.

נושאי הסדנה:

4 כלים בסיסיים לעבודה יומיומית

- שפת הלב - דיבור רגשי במקום התנהגותי
- משוב מחזק - מבנה תלת-שלבי לחיזוק
- שאלות גילוי - עזרה לילד להבין את עצמו
- זמן איכות מתוכנן - יצירת רגעי חיבור
- דיבור ישיר וכנה - שמצליח לגעת בנפש ולגרום לשינוי

כלים מעשיים להגעה ללב התלמיד

העקרון המרכזי: המחנך הוא מנהיג רגשי - לא רק מלמד, אלא גם מוביל

תהליכים רגשיים והתפתחותיים.

להזמנת הסדנה: 058-3274859 02-5667066

ארבעה מינים ויותר בכיתה אחד

הומוגניות או הטרוגניות

בימים אלו, כשאנו נוטלים את ארבעת המינים ומבצעים עליהם כאגודה אחת, עולה מן המקורות התורניים לקח חינוכי עמוק ומדהים הנוגע אל ליבה של אחת השאלות המרכזיות בחינוך בזמננו: האם עדיף לחנך בכיתות הומוגניות, שבהן כל התלמידים ברמה דומה, או בכיתות הטרוגניות המכילות את כל סוגי התלמידים?

המציאות בשטח מלמדת אותנו שברוב המקומות הקהילתיים "בכל כיתה מכניסים את כולם, כל התלמידים בכל מיני רמות ודרגות, וביניהם גם תלמידים של חינוך מיוחד". מישוהו עלול לראות במציאות זו אתגר או מכשול, אולם התורה וחז"ל מגלים לנו כי זוהי דווקא הדרך המושלמת והרצויה לחינוך.

ארבעת מינים \ סוגי התלמידים

המדרש בויקרא רבה (ל, יב) פותח בפנינו את המשמעות העמוקה של ארבעת המינים.

"פרי עץ הדר אלו ישראל, מה אתרוג זה יש בו טעם ויש בו ריח כן ישראל יש בהם בני אדם שיש בהם תורה ויש בהם מעשים טובים, כפות תמרים אלו ישראל, מה התמרה הזו יש בו טעם ואין בו ריח כך הם ישראל יש בהם שיש בהם תורה ואין בהם מעשים טובים, וענף עץ עבות אלו ישראל, מה הדס יש בו ריח ואין בו טעם, כן ישראל יש בהם שיש בהם מעשים טובים ואין בהם תורה, וערבי נחל אלו ישראל, מה ערבה זו אין בה טעם ואין בה ריח, כך הם ישראל, יש בהם בני אדם שאין בהם לא תורה ולא מעשים טובים."

המדרש הדגיש על כל סוג אלו ישראל, כולם נקראים בני ישראל, אולם יש בהם הבדלים עצומים, כאשר אנו מתרגמים זאת לעולם החינוך, אנו מוצאים שבכל כיתה קיימים ארבעת הסוגים הללו:

האתרוג מייצג את התלמידים המצטיינים הן בלמידה והן בהתנהגות, הלולב מסמל את התלמידים החכמים שמתקשים בהתנהגות חברתית או ערכית, ההדס מייצג את התלמידים בעלי הלב הטוב והנתינה שמתקשים בלמידה, והערבה מסמלת את התלמידים המתמודדים עם קשיים הן בלמידה והן בהתנהגות. **יש מציאות, השאלה מה עושים עם מציאות זו:**

ממשיך המדרש:

מה הקדוש ברוך הוא עושה להם לאבדן אי אפשר אלא אמר הקדוש ברוך הוא יוקשרו כולם אגודה אחת והן מכפרין אלו על אלו ואם עשיתם כך אותה שעה אני מתעלה."

אסור לוותר גם על הילד המתקשה ביותר, חס וחלילה לאבד אותו ולומר הוא לא יוצלח הוא לא יכול שיעזור לטבח שלא ילמד שיסתובב בחוץ אלא קושרים אותו ביחד עם הכיתה ואז גם הוא מתעלה.

העיקרון המהפכני - "אגודה אחת"

אולם הנקודה המרכזית והמהפכנית הוא במה שכ:

"אמר הקב"ה יוקשרו כולם אגודה אחת והן מכפרין אלו על אלו."

המסר הברור הוא שההצלחה האמיתית מושגת דווקא כאשר כל הסוגים נמצאים יחד ופועלים כאגודה אחת. לא רק שאין זה מזיק לתלמידים החזקים, אלא זוהי הדרך היחידה להגיע לשלמות אמיתית.

והמדרש מוסיף ומחדד עוד יותר את העיקרון הזה:

"ואם עשיתם כך אותה שעה אני מתעלה דכתיב הבונה בשמים מעלותי ואימתי הוא מתעלה כשהן עשויין אגודה אחת שנאמר ואגודתו על ארץ יסדה."

העיקרון הוא ברור: כאשר הוא נשאר באגודה אחת יחד עם כל הכיתה, הכיתה מתעלת, היחיד מתעלה והקב"ה מתעלה, רק כאשר כלולו מתאחדים כאגודה אחת נוצרת השלמות האמיתית.

חוק הטבע של החלוקה

ה'מנורת המאור' מוסיף ומעמיק:

"אלו הארבעה מינים הן מופרדן בטעם ובריח כמו קהל ישראל,"

ומסביר שהחלוקה הזו היא חוק טבע - בכל קהל תמיד יהיו ארבעת הסוגים.

"ואף על פי כן נקבצים אלו עם אלו ומתפללים ביחד והקדוש ברוך הוא שומע תפילתם."

הכוונו נמצא דווקא באיחוד של כל הסוגים השונים.

כל אחד הוא חלק מהקב"ה

המדרש מלמד אותנו עוד לקח מעמיק כאשר הוא מזהה את הקב"ה עצמו עם כל אחד מארבעת המינים:

"פרי עץ הדר זה הקדוש ברוך הוא... כפות תמרים זה הקדוש ברוך הוא..."

וענף עץ עבות זה הקדוש ברוך הוא... וערבי נחל זה הקדוש ב"ה."

מה שמלמד אותנו שכל "סוג" של תלמיד הוא קדוש בעצמו ונושא בתוכו ניצוץ אלוהי.

התפקיד המיוחד של כל אחד מהמינים

הלולב - כוח הקישור והאיחוד

הלולב, כפי מה שמסביר בספר 'סדר היום' מלמד אותנו על כוח הקישור והאיחוד:

ענף לולב - לו לב, שיהיה לבו שלם עם אביו שבשמים, וכמו שהלולב מקשר כל הענף שבו ונעשה הכל אגודה אחת וקשר אחד בלי פירוד ביחוד גמור, כן צריך האדם שיקשר כל דעותיו ומחשבותיו ויפנה הכל אל מקום אחד."

בכיתה, זה התלמיד שמחבר ומאחד את כל הקבוצה, ותפקיד המחנך הוא לטפח בכל תלמיד את היכולת הזו.

ההדס - השוויון וההתחברות

ההדס מלמד על חשיבות השוויון וההתחברות:

"ההדס הכשר למצוה עולה קיני קיני, ובכל קן וקן יש בו שלשה או ארבעה ענף מסבין את עצמו מסודרים בסדור נאה ומישר, לא זה למעלה מזה ולא זה למטה מזה, והוא ענף חיבור ואחדות שוה שכולם פונים אל מקום אחד."

המסר החינוכי הוא שבכיתה הטרוגנית אף אחד לא עליון ואף אחד לא תחתון - כולם נמצאים יחד למטרה משותפת.

הערבה - הצורך החינוכי בכל חלק

הערבה, למרות שנראית כה חלשה ונזקקת, מלמדת אותנו על הצורך החינוכי בכל חלק:

"לא מפני כך יסיה דעתו מעניני העולם הזה וישליך אותם אחרי גו, כי אינו זה כונת הבראה, כי לא תהו בראה לשבת יצרה וזה בלא זה אי אפשר."

גם מה שנראה "פחות חשוב" הוא חיוני לבריאה ולתכנית הכללית. התלמיד החלש ביותר נושא בתוכו תפקיד חיוני שאי אפשר להשיגו בלעדי.

העיקרון המרכזי - "לא ידח ממנו נידח"

העיקרון המרכזי שעולה מכל המקורות הוא ש-

"לא ידח ממנו נידח".

בספר 'סדר היום' מבהיר:

"רצה הקדוש ברוך הוא לרמוז לנו בענין לקיחת ארבעה מינים הללו שהכל צריך לעולם וצריך לעשות מהם אגודה אחת וחברה אחת ולא ידח זה מפני זה כי כולם

כאחד טובים"

זהו איסור מוחלט על דחיית תלמיד - כולם חיוניים לשלמות.

כוח התמיכה ההדדית

הכוח האמיתי של הכיתה הטרוגנית מתגלה בתמיכה ההדדית:

"מה שיש בידו של זה תועלת לזה וזה מסייע לזה ובהתחברם כולם כאחד לא ימצא בהם שום דופי."

התמיכה ההדדית יוצרת שלמות שאי אפשר להשיג בדרך אחרת. התלמיד החזק בהבנה מסייע לחבר שלו, בעוד שהחבר מלמד אותו על סבלנות ועזרה הדדית. התלמיד בעל הלב הטוב מעשיר את הכיתה ברגש ובחמלה, והתלמיד המתקשה מלמד את כולם על התמדה ואומץ.

כך מסכם המדרש את המסר:

"אמר הקדוש ברוך הוא: לאבדם אי אפשר, אלא יעשו כלן אגדה אחת והן מכפרים אלו על אלו. ואם עשיתם כן אני מתעלה."

המסר הוא שאי אפשר ואסור "לאבד" אף תלמיד. חובתנו לכלול את כולם ולמצוא את הדרך שבה כל אחד יכול לתרום ולהתחזק. כאשר אנו פועלים כך, השכינה מתעלה ונוכחת בכיתה.

גם המצטיין זקוק לאחרים

היבט נוסף וחשוב מדיגיט בעל המנורת המאור:

"האתרוג... השלם שבכל, על כן הוא ראשון במקרא ונטל יחיד, לפי שהאדם כזה הוא יחיד בדורו."

גם התלמיד המצטיין ביותר זקוק לאחרים כדי להגיע לשלמות. הוא אמנם מוביל, אבל בלי הקבוצה הוא לא יכול למלא את תפקידו.

המסר המעשי לחינוך

לאור כל זאת, עלינו לעבור מחשיבה של "איך להתמודד עם ההטרוגניות" לחשיבה של "איך לנצל את ההטרוגניות למען שלימות כל התלמידים". זה מחייב אותנו ליצור בכיתה תחושת שייכות לכל תלמיד, לפתח למידה המותאמת לסגנונות למידה שונים, לעודד עבודה בקבוצות מעורבות, ולבנות מערכות הערכה מגוונות המאפשרות לכל תלמיד להביע את הכישורים הייחודיים שלו.

"אני מתעלה" אומר הקב"ה - רק כאשר כולנו נעשים אגודה אחת.